

סימן שיח

דיני בישול בשבת

אב ותולדה

א. המבשל הוא מאבות מלאכות, שכן במשכן היו מבשלים סממנים לצבוע בהם¹. ולא בישול במים בלבד, אלא אף המיגון² והאפייה והצלייה³ - הן בכלל בישול⁴.

ב. וכן כל מי שריפה גוף קשה באש, כגון המתוך אחד ממיני מתכות, או המחמם את המתכת עד שנעשה גחלת⁵, וכן הממסם השעוה או החלב או הזפת והגפרית באור. או שהקשה גוף רך באור, כגון המניח כלי אדמה באש עד שנעשו כלי חרס - חייב משום מבשל⁶.

גם שהדבר המתבשל עצמו צריך שיגיע לחום שהיד סולדת (שוע"ר סי' רנג סכ"א וקו"א סק"ג). ושיעורו במידת מעלות החום שבימינו הוא כ45 מעלות.

5. ולענין מבעיר - ראה שוע"ר סי' שלד סכ"ט וסי' תקי ס"ח דבגחלת של מתכת לא שייך הבערה וכיבוי. אבל ראה סי' תצה קו"א סק"ב שהביא את דברי הרמב"ם הל' שבת רפי"ב שהמחמם את הברזל חייב משום מבעיר ואת דברי המגיד משנה שם ש"כל דבר שהוא עצמו נעשה אור ושורף .. מבעיר". וראה בדה"ש סי' קלד סקי"ח ובשוה"ג.

אבל כל זמן שלא נעשית גחלת - אין בזה איסור משום מבשל, לפיכך מותר להניח בשבת מכסה פח על האש בשבת, כדי להניח עליו את התבשיל, ואין חשש שמא יתחמם הפח כ"כ עד שיעשה גחלת - ראה בדה"ש שם.

6. שוע"ר שם.

1. שוע"ר ס"ז. וראה שוע"ר סי' רנב ס"ב.
2. היינו בשאר משקים. וראה גם לשון רבנו סי' קסח ס"ו: "בישלו במים או טגנו במשקה".

3. בין צלי אש בין צלי קדר.

4. שוע"ר ס"ז.

שיעור הבישול לענין להתחייב עליו מהתורה, אם הם דברים שאינם ראויים לאכלם כשהם חיים - השיעור בהם הוא כשיתבשלו כמאכל בן דרוסאי (שוע"ר סי' שיח ס"ז), שהוא חצי בישול או שלישי בישולו (שוע"ר סי' רנג ס"ג). ולענין אפיית פת שיעורו כדי שיקרמו פניה (ראה שוע"ר סי' רנד ס"ו). ודברים מבושלים שנצטננו, וכן מים חיים ופירות שראויין לשתותן ולאכלן כשהן חיים - השיעור להתחייב בהם לכשיגיעו לחום שהיד סולדת בו (שוע"ר סי' שיח סכ"ד). והיינו לא רק שהמקום ששם מניחים אותם צריך להיות חם כדי שיעור שהיד סולדת בו, אלא

ג. כשם שאסור לבשל באש כך אסור לבשל בתולדת האש, כגון ליתן ביצה בצד קדרה שהוחמה באש או לשברה בכלי שהוחם באש כדי שתצלה מעט⁷. ואם נצלית שם כמאכל בן דרוסאי⁸ - חייב משום מבשל⁹.

חשש בישול

ד. אסור ליתן קיתון של מים או שאר משקין או שאר דברים סמוך לאש במקום שיכולין להתחמם שם עד שתהא היד סולדת בו, אפילו להניחם שם שעה מועטת כדי שתפיג צינתן, גזרה שמא ישכחם וישהו שם עד שתהא היד סולדת בו¹⁰.

ה. וכן בגד השרוי במים אפילו שרייה מועטת - אסור לנגבו סמוך לאש¹¹, אם הוא סמוך לאש כל כך עד שהבגד יכול להתחמם שם עד שהיד סולדת בו¹², משום בישול, שהמים הבלועים מתבשלים שם¹³.

שיש צורך גדול כגון מי שמשקה קר מזיק לבריאותו וצמא לשתות ואם יעמיד רחוק מהאש לא יתחמם עד זמן רב .. יש להקל אפילו בקרוב להמדורה, ושכר עונג שבת בידו, והביאו דבריו בבדה"ש סי' קכד סקל"ו ובתהלה לדוד סי' שיח סקכ"ט. וראה גם שבת כהלכה פ"ד סכ"ג.

11. אף באופן שאין בזה איסור משום מראית העין, כדלעיל סי' שב.
12. ואז אפילו שעה מועטת אסור, כדלעיל גבי מים.

13. שוע"ר סי' שא סנ"ח. אבל בבגד עצמו אין חשש בישול ומותר לחממו בשבת (ראה שוע"ר סי' שכו ס"ה).

והוא הדין כשידיו לחים ממים - אסור לחממם ליד התנור או האש במקום שהיס"ב משום בישול. אלא שבזה אסור גם במקום שאין היס"ב, מפני שנמצא שרוחץ בחמין שהוחמו בשבת - ראה שוע"ר סי' שכו.

7. וראה חידושי צ"צ (לט, ב ד"ה אין) שאפשר שגם בחום כלי שני חייב. וראה לקמן בהערה.
8. היינו כשליש או חצי בישולו - ראה שוע"ר סי' רנג סי"ג ובקו"א שם.
9. שוע"ר שם.

10. שוע"ר סכ"ד. וכן אסור ליתנו ע"ג מיחם כל שהמיחם חם כ"כ שאילו היה הצונן מונח עליו הרבה היה בא לידי בישול (שוע"ר סכ"ט). וראה גם לקמן סעיף כו לענין כלי ראשון.

והנה בדברי אדה"ז כאן מפורש שגם אם בכוונתו רק להפיג צינתם (ולא להפשירם) - אסור. וכ"כ רבנו במהדורא בתרא לסי' רנט "שאינ חילוק בין להפיג צינתם ובין פושרין". אבל בשו"ת צ"צ או"ח סי' לז מחלק בין "להפיג צינתם" שבשעת הצורך מותר להניחו לזמן קצר סמוך לאש (אף שאם היה מניח זמן הרבה היתה יס"ב), לבין "להפשירם" שזה אסור אפילו לזמן קצר, ועפ"ז כותב שם למעשה "במקום

מדברי סופרים

ו. אחד הניח את הקדרה ואחר נתן את האש תחתיה - הראשון פטור, אבל אסור מדברי סופרים¹⁴. ולכן אסור לסמוך קדרה [שבתוכה תבשיל לח וצונן]¹⁵ אצל תנור בית החורף קודם שהוסק התנור, אם יודע שהנכרי יסיק אחר כך את התנור¹⁶.

ז. המבשל בתולדת חמה כגון בכלי שהוחם בחמה - פטור. אבל אסור מדברי סופרים, גזרה משום תולדת האש שהרואה סבור שהוחם הכלי באש.

ח. וכן אסור לגלגל ביצה על גבי חול שהוחם מכח חמה¹⁷.

ט. המבשל בחמי טבריא - פטור, מפני שהן כתולדת חמה. אבל אסור מדברי סופרים¹⁸.

באופן המותר

י. מותר ליתן ביצה בחמה כדי שתצלה, או ליתן מים בחמה כדי שיוחמו, מפני שאין דרך בישול בכך. ואין לגזור על חמה משום אש, מפני שחמה אינה מתחלפת באש¹⁹.

בשבת, והוא ע"פ הסברא שכתב רבינו במהדו"ב לסי' רנט קרוב לסופו שכ"ששופת קדרה זו בידים מבעוד יום והבישול יהיה ממילא" - לא נקרא שהמלאכה נעשית מאליה כפירות הנושרין וכיו"ב שכל המלאכה נעשית מאליה בשבת. וכן כתבו כמה מגדולי האחרונים. אם כי כמה מפוסקי זמנינו כתבו לאסור לכתחילה משום "זילותא דשבת". וראה באריכות בזה בספר שבת כהלכה פ"ו ביאורים אות ג.

17. שוע"ר שם.

18. שוע"ר ס"ב.

19. שוע"ר ס"א.

14. שוע"ר סי' רנג סכ"ז. וזה שנתן את האש תחת הקדרה - חייב משום מבעיר (ביצה לד, א).

15. שוע"ר ה"ל' שהיה והטמנה בקצרה.

16. שוע"ר שם. ה"ל' שהיה והטמנה בקצרה. המדובר כאן להניח בשבת, אבל להניח בערב שבת משמע שמותר. ולפי זה לכאורה מותר להניח בערב שבת תבשיל חי או תבשיל לח צונן על פלטה חשמלית שפועלת בשבת על ידי שעון שבת, ואין בזה חשש מצד בישול אפילו לא מדרבנן (וגם לא משום שהיה, אם הפלטה החשמלית היא במצב אחד בלבד). וגם אין לאסרו מדין מלאכה הנעשית מאליה

יא. מותר ליתן קיתון של מים או שאר משקין או שאר דברים רחוק מהאש בענין שאינן יכולין להתחמם באותו מקום עד שתהא היד סולדת בו אף אם ישהה שם זמן מרובה²⁰.

להשלים הבישול

יב. תבשיל שלא נתבשל כל צרכו אפילו נתבשל כבר יותר מכמאכל בן דרוסאי - יש בו משום בישול אפילו בעודו רותח. לפיכך, אסור להחזירו בשבת על הכירה מן התורה, מפני שהוא מבשל ממש²¹.

יג. כלי שיש בו דבר שלא נתבשל כל צרכו ואינו חם עד שתהא היד סולדת בו²² - אין מניחין אותה על גבי קדרה שהיא חמה כל כך עד שהעליון יכול להתחמם מחומה עד שתהא היד סולדת בו²³.

יד. אבל מותר להניחו בשבת על גבי קדרה הטמונה בבגדים כדי שישמור חומו ולא יצטנן, כי כאן אי אפשר לו לבא לידי בישול ולא אפילו לידי הוספת בישול, אלא להעמיד חומו בלבד²⁴.

לזרז הבישול

מז. תבשיל שלא נתבשל כל צרכו ועושה דבר שמקרב בישולו²⁵ - יש בו משום בישול²⁶.

מז. קדרה הטמונה על גבי כירה שיש בה גחלים²⁷ - אסור להוסיף על הכיסוי²⁸,

25. אפילו כשהתבשיל היה מתבשל מאליו בלאו הכי (שוע"ר ס"י).

26. שוע"ר שם.

27. ובמציאות ימינו קדרת חמין שלא התבשלה כל צרכה המונחת ע"ג אש (להבת גז מכוסה בפח או ע"ג פלטה חשמלית), והיא מכוסה בבגדים.

28. וכן אם נפל הכיסוי בשבת - אסור להחזירו הכיסוי על התבשיל (שוע"ר סי' רנד ס"ד). וכל שכן אם נפל המכסה של הקדרה שאסור להחזירו בשבת, שע"ז מרבה החום ומקרב הבישול (בדה"ש סי'

20. שוע"ר סכ"ד. וראה שבת כהלכה פ"ד סי"ט ובציונים אות כא (מתוס' ישנים שבת לז, ב ד"ה אמר) דהיינו כל היום.

21. ע"פ שוע"ר סי' וסי' רנג סי"ח.

22. אבל אם הוא חם בכדי שהיד סולדת בו - מותר להניחו על גבי קדרה חמה (שאינה על האש) שהיד סולדת בו, כיון שאינה מוסיפה חום בקדרה העליונה ורק שומרת חומה וכבסעיף שלאח"ז.

23. שוע"ר סט"ו.

24. שוע"ר סי"ד. אבל אסור להטמינו תחת הבגדים - ראה שוע"ר סי' רנז.

שתוספת זה גורם למהר הבישול מהגחלים²⁹.

יז. תנור שמניחים בו החמין לשבת ויש להסתפק שמא לא נתבשלו עדיין כל צרכן³⁰ - אסור לסתום התנור מפני שגורם למהר בישולם³¹. ואפילו בדיעבד אסור התבשיל³².

להגיס

יח. המגיס בקדרה רותחת [שלא נתבשלה כל צרכה³³] - חייב משום מבשל אפילו אינה על האש, שההגסה גורמת למהר הבישול³⁴.

ולא יוציא ממנה בכף³⁵, שנמצא מגיס³⁶ - ויש בזה משום בישול³⁷.

יט. אבל אם נתבשלה כל צרכה - מותר להגיס בה לאחר שהעבירן מעל גבי האור³⁸.

35. אם לא נתבשלה כל צרכה, אפילו אינה על האש (ע"פ שוע"ר ס"ל), והיינו כל זמן שהיד סולדת בו (בדה"ש סי' קכד סק"ח).
36. כלומר האיסור להוציא בכף הוא אף שאינו מתכוין להגיס בזה, כיון שהוצאת התבשיל מהקדרה בכף הוי הגסה וממהרת הבישול.

37. שוע"ר ס"י.

38. משמע שאם היא עדיין על האש אסור להגיס בה, והוא הדין שלא להוציא ממנה בכף, שהרי הוצאה בכף גם היא נקראת הגסה. וראה גם צ"צ (חידושים שבת פ"ג מ"ב ד"ה ובכלבו) ש"בעודה על האש יש חיוב בהגסה ראשונה אפילו נתבשלה כל צרכה".

וראה בדה"ש שם סק"י שכיון שלא נתבאר כל צרכו טעם האיסור להגיס בנתבשלה כל צרכה כשהיא על האש - יש לאסור הגסה גם במים חמים בלבד. אבל להוציא מים ע"י הכף יש מתירין (שו"ת אבנ"ז ח"א סי' נט. וראה שבת כהלכה פ"ה ס"ט).

קכד סק"י). וראה בסעיף שלאח"ז שגם במקום שיש לו ספק אם התבשיל נתבשל כל צרכו אסור. ולכן צריך ליזהר שלא לגלות המכסה של קדרת חמין ולחזור ולכסותה אם אינו יודע בבירור שכבר התבשלה כל צרכה.

29. שוע"ר סי' רנז סוס"ח. וראה גם שוע"ר סי' רנד סוס"ד.

30. כגון בלילה סמוך להטמנתן (שוע"ר סי' רנט ס"ח).

31. אלא אם כן ידוע בבירור שכבר נתבשלו הקדרות כל צרכן (שם).

ובמציאות ימינו תנור שיש בו מצב שבת, והכניס בו בע"ש חמין ואינו יודע בודאות שכבר נתבשל כל צרכו ופתח את דלת התנור בשבת - אסור לסגור את דלת התנור, משום שע"ז גורם למהר הבישול.

32. שוע"ר סי' רנט ס"ח.

33. שוע"ר ס"ל.

34. שוע"ר סי' רנב ס"ב. וראה גם שוע"ר סי' וס"ל.

ויש מחמירין אפילו להוציא בכף.

והעיקר כסברא הראשונה. והרוצה להחמיר - יחמיר בהגסה ממש, אבל להוציא בכף - אין להחמיר כלל בנתבשלה כל צרכה ואינה על האש³⁹.

דברים שאינם צריכים בישול

ב. פירות או שאר דברים הנאכלין כמות שהן חיון, שאף שאינם צריכים בישול, מכל מקום אם נתבשלו - חייב⁴⁰.

כלי ראשון

בא. כלי ראשון מבשל אפילו לאחר שהעבירוהו מעל האור⁴¹, כל זמן שהיד סולדת בו⁴². לפיכך אסור ליתן לתוכו תבלין⁴³.

בב. אבל מותר ליתן מלח בתוכו לאחר שהעבירוהו מעל האש, שהמלח צריך בישול רב ואינו מתבשל אלא על האש⁴⁴. ויש אומרים שהמלח אינו צריך בישול אלא מעט ואסור ליתנו אף בכלי שני כל זמן שהיד סולדת בו. והמחמיר תבוא עליו ברכה⁴⁵.

39. שוע"ר ס"ל.

(שוע"ר סי"ט). וראה שבת כהלכה פ"א (ביאורים אות א) שטעם זה שייך גם בכלי ראשון שמתחמם ע"י גוף חימום, עיין שם. 43. שוע"ר סי"ז. וכן אסור ליתן לתוכו כל דבר שאינו מבושל, ואם שרה - חייב (שוע"ר סי"א). ומותר לשרות בתוכו דבר מבושל יבש (שם) אם אינו נימוח שם (סידור הלכתא רבתי לשבתא). ולענין ליתן לתוכו דבר אפוי וצלוי - ראה לקמן סעיף ג.

ומותר ליתן מים חמים (כל שלא נצטננו לגמרי) בתוך תבשיל שנתבשל כ"צ שעומד על האש, ואין בזה איסור משום בישול (שוע"ר סי' רנג קו"א סקי"א בסופו), וכן אין בזה איסור משום מגיס (בדה"ש שם). ובלבד שיקפידו על תנאי חזרה. ונראה שאין לאסור משום מגיס כיסוי הקדרה במכסה שלה (ראה בדה"ש שם). וכן משמע מלשון הצ"צ שם.

40. שוע"ר סכ"ד. ואסורים באכילה (שוע"ר סי' תה ס"ט).

44. וראה חידושי צ"צ (מא, ב) ד"קיי"ל מלח גם בכלי ראשון לא מבשל, ו"אף שעניינו רואות שאף בכלי שני נמס המלח ויהפך טעם התבשיל למלח, עם כל זה אינו חשוב בישול".

41. ראה גם שוע"ר סי' תנא סי"ד. שם סכ"ה.

45. שוע"ר סי"ז. וראה בסידור רבנו (הלכתא רבתי לשבתא) שאין להקל במלח

42. שוע"ר סי"ז וסי"ט. וראה גם סי' תנא סכ"ח בסוגריים. והטעם, מתוך שעומד על האש דפנותיו חמין ומחזיק חומו הרבה

אבל בכלי ראשון שעל האש - אסור ליתנו. ואם עבר ונתן - המאכל מותר, לפי שהמלח בטל נגד המאכל. ויש חולקים ואוסרים עד מוצאי שבת⁴⁶.

כג. טוב להמנע מלתת תבלין בכלי ראשון אפילו אין היד סולדת בו, כדי לעשות הרחקה וסייג לדבר⁴⁷.

כד. אסור לטוח שמן ושום על גבי הצלי בעודו חם שהיד סולדת בו, כי יתבשל השום והשמן⁴⁸.

כה. אסור לערות מים צוננים מועטים לתוך מים חמין שהיד סולדת בהם שבכלי ראשון. ואם הצוננים מרובים כל כך שאי אפשר שיתחממו עד שתהא היד סולדת בו רק שיפיגו צינתן - מותר אפילו לתוך כלי ראשון, ובלבד שלא יהיה על האש⁴⁹.

כו. אסור להעמיד קיתון של מים או של שאר משקים צוננים בתוך כלי ראשון. ואפילו להפיג צינתו בלבד אסור, גזרה שמא ישכח וישתהה עד שם עד שתהא היד סולדת בו⁵⁰.

כז. מיחם שפינה ממנו מים חמין - אסור ליתן לתוכו מים צוננים מועטין שיכולין להתחמם שם עד שהיד סולדת בו. אבל מותר ליתן לתוכו מים צוננים מרובים כדי להפשירן⁵¹.

דינו ככלי ראשון גם לאחר שהעבירוהו מעל האש. וראה לקמן סעיף לט אם דבר גוש מבשל בכלי שני.

49. שוע"ר סכ"ב.

50. שוע"ר סכ"ג. וראה בדה"ש סי' קכד סקל"ד שאם הכלי ראשון אין היד סולדת בו (ואינו על האש) - מותר להעמיד בו קתון של צונן להפיג צינתו.

51. שוע"ר סכ"א.

שלנו יותר מבמלח שבימיהם (דלא כמ"ש בשו"ע שלו סי"ח), כיון שנמס בכלי שני, ולכן המחמיר שלא ליתנו אף בכלי שני שהיד סולדת בו - תבוא עליו ברכה. ובנוגע לסוכר - ראה לקמן סעיף ל.

46. שוע"ר סי"ז.

47. שם סי"ז.

48. שוע"ר סל"א. וראה שו"ת צ"צ יו"ד סי' סה שהמדובר כאן מדין כלי ראשון (ולא מדין גוש), דכיון שנצלה על האש הרי

עירווי מכלי ראשון

כח. עירווי מכלי ראשון שהיך סולדת בו - מבשל כדי קליפה⁵². לפיכך, אסור ליתן תבלין בקערה ולערות עליהם מכלי ראשון שהיך סולדת בו⁵³.

ואם עירה אזי הקליפה אסורה, מפני שנתבשל בשבת⁵⁴.

כט. אסור ליתן חתיכת בשר חם שהיך סולדת בו לתוך רוטב צונן⁵⁵, שכיון שאינו מתערב ממש ברוטב - הרי הוא מבשל כדי קליפה סביבו טרם

שיתגבר עליו הרוטב ויצננו⁵⁶.

שו"ת צ"צ יו"ד סי' עד.
53. וכן אסור ליתן עלי תה (או שקית תה) בתוך הכוס ולערות עליו מכלי ראשון. ואם עירה אסור לשתותו. ולענין ליתנו בכלי שני – ראה לקמן בהערה.

וראה בחידושי צ"צ שם שאם המים שבכלי ראשון אינם רותחים כ"כ אלא שהיס"ב אף שלענין מעשה אין להקל בזה, אבל לענין שאין צריך למחות בהעושה כן, אפשר לסמוך על דעת המקילין שעירווי מכ"ר אינו מבשל כלל, ע"ש. ועפ"ז לכאורה לענין דיעבד אין לאסור לשתות התה.

54. שוע"ר סי"ט.

55. שוע"ר ס"כ. והוא הדין שאסור ליתן ביצה מבושלת חמה בתוך מים צוננים (שבת כהלכה פ"ב סט"ו).

וראה לקמן בהערה לענין להניחו ברוטב חם שבכלי שני מדין גוש ומדין בישול אחר בישול.

56. שוע"ר סוס"כ. לכאורה המדובר כאן הוא מדין עירווי מכלי ראשון ולדברי הכל. אבל מלשון אדה"ז "אסור ליתן" משמע שאף ע"י מזלג אסור ליתן ואז הוא מדין גוש. וצ"ע.

52. וראה שוע"ר סי' קסח סי"ח לענין ברכת המוציא על לחם שעירו עליו מכלי ראשון "תלוי במחלוקת שנחלקו בעירווי אם מבשל ככלי ראשון אם לאו". ועד"ז כתב בסידור סדר ברה"נ פ"ב הי"ד בענין זה ש"עירווי מכ"ר ספק אם נדון ככ"ר או ככלי שני". וכאן לענין בישול בשבת כתב שעירווי מבשל כדי קליפה. והן שלש שיטות בתוס' שבת מב, ב ד"ה אבל, וכתב בחידושי הצ"צ (מ, א ד"ה האלפס) ש"הכרעת התוס' דעירווי מבשל כדי קליפה", ועפ"ז נקט רבינו כאן כהכרעת התוס'.

ולהעיר, שמסתימת לשון אדה"ז כאן משמע שעירווי מבשל כדי קליפה אפילו אם נפסק הקילוח (היינו שנפסק הקילוח "מן הכ"ר קודם שנגע הקילוח בגוף הקערה" [ובנדו"ד התבלין שבקערה] [שוע"ר סי' תנא סכ"ט]). אבל ראה שוע"ר שם "שכל קילוח שנפסק ואינו מחובר לכ"ר - הרי נתקרב ונתמעט חומו מחום קילוח שהוא מחובר לכ"ר". ואפשר שלענין שבת החמיר רבינו וחשש לדעה האומרת (תוס' זבחים צו, א - ראה חידושי הצ"צ שם ד"ה ודין) שעירווי מבשל כדי קליפה גם כשנפסק הקילוח. וראה

ל. צריך לזוהר במאד שלא לשפוך מכלי ראשון שהיד סולדת בו על סוכר, כי מאחר שהסוכר נמחה - יש בו משום בישול⁵⁷.

לא. אבל מותר לערות מכלי ראשון לתוך מים צוננים⁵⁸, שלא אמרו שעירוי מכלי ראשון מבשל אלא במערה חמין על גבי תבלין וכיוצא בהן, שאין החמין מתערבין ממש בתוכן אלא מכין עליהן בקילוחן ומבשלין, אבל מים במים שמתערבים ממש - אין כח בקילוח לבשל מים התחתונים, אלא התחתונים גוברים ומצננים את העליונים⁵⁹.

לב. אם הכנים כלי ריקן לתוך כלי ראשון רותח, ואחר שנשאבו המים לתוך הכלי ריקן השהה מעט את הכלי הריקן בתוך הכלי ראשון עד שהמים שנשאבו לתוכו העלו רתיחה, ואחר כך הוציאו מתוך הכלי ראשון ועירה ממנו על הקערה - דין עירווי זה כעירווי כלי ראשון עצמו.

אבל אם לא שהה בתוך הכלי ראשון בשיעור הזה - יש להסתפק בו אם דינו ככלי ראשון עצמו או לאו, והולכין בו להחמיר⁶⁰.

כמו שחילק לעיל (סעיף כה) גבי מים חמים שבכ"ר. וכן משמע מהטעם של דין זה ש"מים במים מתערבים", והרי כן הוא גם במים מועטים. וכן כתב התהלה לדוד סי' שיח סקכ"ח. וכן כתב הצ"צ (חידושים לט, ד ד"ה שטה) שלדעת השו"ע מותר לערות חמים מרובין לצונן מועטין. אבל בנוגע למעשה כתב שם ש"טוב להחמיר לשפוך תחלה מהלאייק לכלי אחר ואח"כ לערות מהכלי האחר על משקה הטייא".

והכוס צריכה להיות נגובה לגמרי בשעה שמערה עליו מכלי ראשון. וראה שבת כהלכה פ"ב סעי' ח-ט.

59. שוע"ר ס"כ.

60. שוע"ר סי' תנא סכ"ח. ובשו"ת הצ"צ (יו"ד סי' עד) וכן בפס"ד (יו"ד סי' צב ס"ט (ב)) כתב שנראה לו שאם לא שהה כלל - דינו ככלי שני. אבל בפס"ד (שם) מסיים "ומ"מ למעשה צ"ע, מאחר שסתמו הפוסקים דהוי ספק". וראה בדה"ש סי'

57. סידור רבינו הלכתא רבתא לשבתא בסופו.

ובודאי שאסור ליתנו בכלי ראשון אפילו אינו על האש. אבל משמע שבכלי שני מותר ליתן סוכר, כמו שאר תבלין שמותר ליתן בכלי שני, כדלקמן סעיף לג, ודלא כמלח.

וראה בדה"ש סי' קכד סקמ"ד שמבאר מדוע יש בסוכר הנמחה משום בישול, והרי אין עירווי מבשל דבר לח (כדלקמן סעיף לא), כי: א) מוהל הנמחה מהסוכר הוא מעט מאד בכמות, בזה העירווי מבשל אפילו בדבר לח, ב) מוהל הנמחה מהסוכר הוא עב קצת ואינו מתערב מיד עם המים החמים, אלא המים החמים מכין עליו ומבשלו. וראה שבת כהלכה פ"ג ביאורים אות ח שמבאר באופן אחר.

58. משמע אפילו אם הצוננים מועטים (אלא אם כן הם מועטים מאד, כדלעיל הערה שלפני זה), שהרי לא חילק כאן בזה

כלי שני

לג. כלי שני - אין בו כח לבשל אף על פי שהיד סולדת בו⁶¹, כיון שאין דפנותיו חמין והולך ומתקרר⁶².

ויש מי שמסתפק וחושש מחיוב הטאת גם בכלי שני שהיד סולדת בו, מפני שיש דברים רכים שמתבשלים גם בכלי שני ואין אנו בקיאים בהן.

ויש להחמיר בכלן⁶³, לבר מבתבלין שהתירו חכמים בפירוש ליתנם בכלי שני⁶⁴, מפני שהתבלין עשויין למתק הקדרה⁶⁵. וכן כל דבר העשוי ליתן טעם בקדרה כגון שום ובצל - הרי הם כתבלין ומותר ליתנם בכלי שני⁶⁶. וכן מים⁶⁷ ושמן, והוא הדין לשאר משקין⁶⁸.

לד. יש אומרים שאסור ליתן מלח בכלי שני כל זמן שהיד סולדת בו, מפני שאינו צריך בישול אלא מעט. והמחמיר תבוא עליו ברכה⁶⁹.

(שוע"ר סי"א).

66. ועפ"ז לכאורה גם לימון דינו כתבלין. וכ"כ בספר שבת כהלכה פ"ז ס"ז. וראה בדה"ש סי' קכד סקי"ד שמסתפק בדבר. וסוכר מותר ליתנו בכלי שני (משמעות סידור רבנו בהלכתא רבתי לשבתא). ועלי תה - ראה חידושי צ"צ מא, ב שמשמע מדבריו שדינו כתבלין (אם כי בקצות השלחן סי' קכד סעיף ז אסר ליתנו בכלי שני). וקפה - דעת האחרונים שאין דינו כתבלין. פירוט שאר דברים - ראה שבת כהלכה פ"א סעי' כח-לב.

67. כדלקמן סעיף ..

68. שוע"ר סי"ב. ועפ"ז מותר לשפוך חלב (אפילו מעט - כדלקמן סעיף לד) בתוך מים חמים שהיס"ב שבכלי שני. וראה לקמן הערה 73.

69. שוע"ר סי"ז. וראה סידור הלכתא רבתי לשבתא בסופו, שכן הדין גם במלח מבושל, כיון שהוא נימוח בכלי שני.

קכד סקל"ט. שבת כהלכה פ"א ציונים והערות אות קא.

61. אפילו להמחמירים בכלי שני לענין איסור והיתר שסוברים שיש בו כל להבליע ולהפליט כל זמן שהיס"ב (ראה שוע"ר סי' תנא סל"ב-ד), מ"מ אין בו כח לבשל (שוע"ר סי"ט).

62. שוע"ר סי"ט. ואינו דומה לכלי ראשון (שם).

63. בנוסף לכך, מדברי סופרים אסור לשרות בכלי שני שהיד סולדת בו דבר יבש שלא נתבשל מלפני השבת אפילו אינו נימוח שם כלל, מפני שנראה כמבשל (שוע"ר סי"א).

64. הגדרת תבלין לענין ליתנו בכלי שני - ראה באריכות שבת כהלכה פ"א סעיף כד. וראה עוד שם סעיף כז (ובביאורים אות יד) שאין בזה הבדל בין תבלין שלם לתבלין שחוק (כפי שנוהגים להשתמש בזה כיום).

65. ומטעם זה גם אינו נראה כמבשל

לָהּ. כל דבר קשה שלא נתבשל שאינו ראוי לאכילה כי אם על ידי שרייה בחמין, אם שרה אותו אפילו בכלי שני ונעשה ראוי - חייב משום מבשל⁷⁰.

לָו. מותר להעמיד קיתון של מים או של שאר משקין צוננים בתוך כלי שני שיש בו מים חמין. ואפילו להטמינו כולו בתוכה, שמותר להטמין את הצונן בדבר שאינו מוסיף הבל⁷¹.

לָז. מותר לערות מים צוננים אפילו מועטים לתוך מים חמין שהיד סולדת בו שבכלי שני⁷².

לָח. אמבטי של מרחץ שהיא מלאה מים חמין אף על פי שהיא כלי שני - אסור לערות לתוכה מים צוננים⁷³, שכיון שהחמין שבה הן לרחיצה מן הסתם הן חמין מאד - נתבשלים הצוננים שמתערבים בהן⁷⁴.

אבל מותר ליתן מהחמין שבאמבטי זו לתוך אמבטי אחרת של צונן⁷⁵.

גוש

לָט. [בדבר גוש לא שייך כלי שני⁷⁶].

70. שוע"ר סי"א. שמדובר שהמים שהאמבטי "מלאה מים חמין".

74. ובמקוואות שבימינו שמתקן בתוכם גוף חימום המים שבמקוה הם ככלי ראשון, ואם המים נתחממו שם עד שהיס"ב אסור לשפוך לתוכה מים צוננים.

75. שוע"ר ס"כ.

76. ראה שוע"ר סי' רנג קו"א סקי"א בסופו. ועפ"ז יש ליהרר שלא ליתן תבלין או רוטב צונן על דבר גוש שהיד סולדת בו אף אם מונח בכלי שני. וראה קו"א שם שגם אם הוציאו את הגוש בכף - אין דינו ככלי שני. וראה עוד שם שמשמע שגם אם מניחים את הגוש בתוך רוטב נשאר דינו ככלי ראשון. וראה בדה"ש סי' קכד סקל"ז.

70. שוע"ר סי"א.

71. שוע"ר סכ"ג. וראה גם קו"א לסי' רנז סק"ג בסופו. ולכן בקבוק המכיל חלב או דייסא קרה לתינוק - מותר ליתנו בתוך כלי שני כדי לחממו.

72. שוע"ר סכ"ב. משמע שלא משנה מידת החום של המים בכלי שני, שאפילו הם חמים מאד, מותר. אבל ראה קצוה"ש סי' קכד סי' ובבדה"ש שם סקכ"ו וסקל"א שאם המים שבכלי שני הם חמים מאד - דינו כדין אמבטי המובא בסעיף שלאח"ז שאסור לערות לתוכו מעט מים, כי הם מתבשלים גם בכלי שני.

73. משמע אפילו מרובים, כי ביחס למים המרובים שבאמבטי הם מועטים, ובפרט

עירווי מכלי שני

מ. מותר לערות מכלי שני שהיד סולדת בו על כל דבר יבש שלא נתבשל⁷⁷.

כלי שלישי

מא. [כלי שלישי ורביעי אף שהיד סולדת בו - אין לו כח לבשל⁷⁸].

דברים הצריכים בישול מועט

מב. כל דבר קשה שלא נתבשל שאינו ראוי לאכילה כי אם על ידי שריה או הדחה בחמין, אם הדיחו אפילו בעירווי מכלי שני⁷⁹ ונעשה ראוי - חייב משום מבשל⁸⁰.

מג. וכן דגים קטנים שבשרם רך ביותר⁸¹ ודג מלוח של שנה שעברה - אינם צריכים בישול אלא מעט, ועירווי זה היא גמר מלאכת בישולן וחייב עליו משום מבשל⁸².

מד. וכן כל דבר שאינו מבושל שהוא מלוח הרבה ואינו ראוי לאכילה כי אם על ידי שרייה או הדחה בחמין, אם שרה או הדיח בחמין - חייב⁸³.

מה. אבל מותר לשרותן ולהדיחן במים צוננים⁸⁴, ואפילו נעשה ראוי על ידי כך, שכל דבר שאינו אוכל - מותר לעשותו אוכל בשבת⁸⁵.

83. שוע"ר סי"א. והוא הדין בכל דבר שהוא מקלי הבישול כמו ביצה וכיו"ב אסור בעירווי מכלי שני (ראה חידושי צ"צ לט, ב. שבת כהלכה פ"א סמ"ד והערה פח). וכן בכלי שלישי ורביעי, כדלקמן הערה שלאח"ז.

84. וכל שאין היד סולדת בו הוא בכלל צונן (בדה"ש סי' קכד סקכ"ד). ומזה שהתיר רק בצונן משמע שכל עוד שהיד סולדת בו, אפילו בחום כלי שלישי ורביעי אסור.

85. שוע"ר סי"א. וראה גם שוע"ר סי' שכד ס"ד: "כל דבר שאינו אוכל, דהיינו

77. שוע"ר סי"א. מלבד דברים הקלים להתבשל, כדלקמן בפנים.

78. שוע"ר סי' תנא סל"ד. וראה הערה שלאח"ז.

79. ולפי זה גם בכלי שלישי ורביעי אסור אם היד סולדת בו.

80. שוע"ר סי"א.

81. לשון שוע"ר סי' תקכו סי"ב.

82. שוע"ר סי"א. וראה לשון רבנו בסי' תקכו שם שע"י הדחה במים חמים "הם ראויים לאכלן חיים בלא בישול .. שע"י הדחה זו הן מוכשרים לאכילה כמבושלין ממש".

בישול אחר בישול

מזן. כל דבר לח - יש בו בישול אחר בישול⁸⁶. דהיינו, תבשיל לח שנתבשל כבר כל צרכו ונצטנן, וחממו בשבת עד שהיד סולדת בו - חייב משום מבשל.

ואפילו לא נצטנן לגמרי אלא שאין היד סולדת בו, וחממו בשבת עד שהיד סולדת - חייב משום מבשל. אבל אם הוא חם כל כך עד שהיד סולדת בו ומרתיחו יותר - אין בזה משום בישול⁸⁷.

ויש אומרים שאפילו נצטנן לגמרי - אין בישול אחר בישול⁸⁸.

ונהגו להקל אם לא נצטנן לגמרי אלא ראוי עדיין לאכול מחמת חמימות⁸⁹. ומותר להניחו על גבי קדרה הטמונה אפילו אם היא על גבי האש, או על גבי מיחם שעל גבי האש, לחממו הרבה⁹⁰.

ס"ט).

89. שוע"ר ס"ט. ו"נהגו להקל כאילו הוא חם לגמרי" (שוע"ר הל' שהיה והטמנה בקצרה שבסוף סי' רנט). ו"נהגין להקל שאין בו משום בישול" (שוע"ר ס"ט"ו). ומותר להחזירו בשבת על גבי כירה הגרופה וקטומה ע"י תנאי חזרה או לסמכו כנגד האש (שוע"ר סי' רנג ס"ט).

כלומר למרות שהעיקר להלכה שיש בישול אחר בישול (כדעה הא'), זהו דוקא אם נצטנן לגמרי, אבל אם לא נצטנן לגמרי - המנהג להקל שאין בו בישול אחר בישול. 90. ע"פ שוע"ר ס"ט"ו-ז. ומדובר שאין בזה חשש של חיתוי, כגון שיש דבר המפסיק בין הקדרה הטמונה לאש (ע"פ שוע"ר שם).

ואין בזה חשש משום נראה כמבשל, כיון "שאיך דרך בישול בכך" (שוע"ר סי' רנג סכ"ו), או משום "דאינו מקום הראוי לבישול בתחילה" (קו"א שם סק"י בסופו). וראה קיצור הלכות שבת ח"א במילואים ע' כג ואילך שלהלכה נראה שבלהבת האש המכוסה בפח צריך תנאי חזרה, משא"כ

שאינו ראוי לאכילה בלא איזה תיקון, שאין בו סרך מלאכה - מותר לתקנו ולעשותו אוכל". ומשמע שאין איסור משום מכה בפטיש באוכלין.

אבל ראה בדה"ש סי' קל סק"ב ד"ה מכה בפטיש אות י, שמדייק מלשון רבנו שבכל מקום שיש "סרך מלאכה" אזי אסור גם משום מכה בפטיש.

ובספר ברכת השבת ע' קעג כתב שמכה בפטיש באוכלין שייך רק באם ע"י המים חמים מתקן את המאכל עצמו, אבל אם אינו מתקן את המאכל אלא שרק מרכיב ומערב כמו תה או קפה שע"י ששופך מים חמין הוא מערב את הקפה עם המים, וכן את תמצית התה עם המים - לא שייך בזה מכה בפטיש.

86. ואפילו אם הוא יבש אלא שיש עליו לחלוחית - ראה שוע"ר סי' שיח ס"ז.

87. ומותר להרתיחו לכתחילה במקום שאין לחוש לחיתוי (שוע"ר ס"ט). וע"פ תנאי חזרה כדלעיל סי' רנג.

88. ולדעה זו מותר להרתיחו בשבת סמוך לאש במקום שאין לחוש לחיתוי (שוע"ר

אבל אם נצטנן לגמרי - נוהגין כסברא הראשונה אפילו לענין דיעבד⁹¹.

מז. אם החזיר את התבשיל על ידי גוי שסמך אצל התנור⁹², ונתחמם שם עד שהיד סולדת בו, שאף על פי שיש בה חיוב חטאת לישראל⁹³, מכל מקום כיון שיש מתירים אפילו לכתחלה⁹⁴ - יש לסמוך על דבריהם בדיעבד, שלא לאסור מעשה הגוי אפילו צוהו ישראל⁹⁵.

מח. תבשיל יבש שאין בו רוטב כלל⁹⁶ - אין בו בישול אחר בישול. אם נתבשל כל צרכו, ואפילו נצטנן לגמרי⁹⁷.

92. שאז אין חשש חיתוי וגם לא נראה כמבשל (ראה שוע"ר סי' רנג ס"כ). ובמציאות ימינו - ראה לעיל סי' רנג-ד הערה 51.

93. אם הישראל היה עושה כן.

94. אפילו ע"י הישראל - דעה הב' בסעיף שלפנ"ז.

95. ע"פ שוע"ר סי' רנג סכ"ה. וראה שם בדברי רבינו ובקו"א סקי"א שרבינו מסתפק אם להתיר את התבשיל כשהחזיר הישראל עצמו. והספק הוא האם גם באיסור תורה אמרינן להתיר בדיעבד כשיש מתירים לכתחילה, ונשאר שם ב"צ"ע לדינא. וכבר נתבאר לעיל שלענין מעשה נוהגין לאסור התבשיל בדיעבד כשהחזיר הישראל.

96. אפילו לחלוחית (שוע"ר סי"ז. ודלא כפמ"ג (סי' רנג מ"ז סקי"ג) ומנחת כהן (משמרת השבת שער שני פ"ב ד"ה התנאי השני) שכתבו שכל שהרוב יבש אף שיש בו קצת רוטב נידון כיבש).

ואם הלחלוחית שעליו אין בו טופח ע"מ להטפית - אפשר שמותר כיון שאין בזה ממש (בדה"ש סי' קכד סקל"ז).

97. שוע"ר רסי"א.

בפלטה של שבת, עיין שם באריכות. יש לציין: למרות האמור כאן שתבשיל לח שלא נצטנן לגמרי מותר לחממו הרבה, הרי שבסי' רנג קו"א סוסקי"א הביא רבנו גבי תבשיל שיש בו רוטב וקטניות, "המנהג פשוט" להוציא תחילה בכף את הקטניות ואחר כך לערות הרוטב על הקטניות, ולא להיפך כדי "שלא יחממו הקטניות את הרוטב שבכלי שני", כיון שהקטניות הם "דבר גוש", ולדעת הרש"ל וש"ך "בדבר גוש לא שייך כלי שני". וצ"ע.

91. שוע"ר ס"ט.

מה שכתב כאן רבינו "נוהגין כסברא הראשונה" - אין כוונתו לענין האיסור לכתחילה לאסור לחמם תבשיל לח שנצטנן לגמרי, שהרי דבר זה אינו אסור רק מצד המנהג, אלא הוא איסור גמור מדינא (מן התורה) - אלא כוונתו לענין לאסור את התבשיל באכילה בדיעבד, שענין זה הוא מצד המנהג, וכהמשך לשונו "נוהגין .. אפילו לענין דיעבד". והוא, כיון שנסתפק רבינו בסי' רנג סכ"ה ובקו"א שם סק"ט אם לאסור את התבשיל מן הדין (וכדמסיים שם בקו"א "וצ"ע לדינא"), וע"ז כתב כאן ש"נוהגין" לאסור.

ומותר לחממו על גבי קדרה הטמונה על גבי האש, או על גבי מיחם שעל גבי האש, אפילו עד שתהא היד סולדת בו⁹⁸.

מז. ומכל מקום אם חוזר ונמחה ממנו קצת - יש בו משום בישול אחר בישול בלחלוחית המחוי, אם היד סולדת בו⁹⁹. ולכן, צריך לזוהר במאד שלא להחם בשר או עופות צלויים או מבושלים¹⁰⁰, אם יתחמם המוהל הנמחה מהם עד שהיד סולדת בו¹⁰¹.

בישול אחר אפיה או צליה

נ. יש מי שאומר שיש בישול אחר אפיה או צליה¹⁰². ואם נתן דבר אפוי או צלוי בתוך כלי ראשון שהיד סולדת בו - חייב. ויש מי שמסתפק וחושש מחיוב הטאת גם בכלי שני שהיד סולדת בו, כמו שנתבאר לעיל.

אש. ולענין צלי קדר (שנצלה בקדרה בלא מים ושום משקה אלא מתבשל במוהל היוצא ממנו - שוע"ר סי' תעו ס"ד) - ראה פמ"ג משב"ז סוסק"ז שדינו כצלי אש, ובספר שבת כהלכה (פ"ג בביאורים אות טו ובתוספת ביאור אות ח) האריך לחלוק עליו (אלא שלמעשה כתב שם סי"ג שמן הראוי להחמיר בזה).

ולענין אם יש בישול אחר טיגון, מסתימת הלשון משמע שהטיגון הוא בכלל הבישול. וראה בדה"ש סי' קכד סקנ"ד שכתב להחמיר בזה. אך בספר שבת כהלכה (פ"ג ביאורים אות טז ובתוספת ביאור אות ט) האריך לחלוק עליו ע"פ מה שכתב רבנו בסדר ברה"נ פ"ב הי"ב שהעיקר להלכה שטיגון אפילו במעט שמן או משקין (כל שהוא יותר מן הנצרך שלא תשרף העיסה) דינו כבישול. אלא שלמעשה כתב שם (פ"ג סט"ז וסי"ז) לחלק בין מטוגן במעט שמן לבין מטוגן בהרבה שמן. ולפי זה סופגניה שמטוגנים אותה בהרבה שמן דינו כמבושל.

98. שוע"ר סט"ו-ז. וראה שוע"ר סכ"ד שלענין חימום כנגד המדורה לא הזכיר תבשיל יבש, וראה מה שביאר בזה בספר שבת כהלכה פ"ג ביאורים אות יח שבדוקא השמיטו רבנו כיון שאז הוי אפיה אחר בישול ואסור לכתחילה, כדלקמן סנ"א. וראה בדה"ש פכ"ד סקמ"ח.

99. ואסור לשרותו אף בכלי ראשון שאינה על האש.

כן הוא דעת רבינו בסידורו (שהחמיר כדעת הלבוש כאן סל"ז), דלא כמ"ש רבנו בשו"ע סי"א וסכ"ז שהתיר (כדעת המ"א כאן סק"מ) אפילו אם "נימוח שם ויהיה דבר לח".

100. שנצטננו לגמרי.

101. סידור רבינו הלכתא רבתא לשבתא. ואם לא יתחמם המוהל שלה עד שהיד סולדת בו - ראה להלן סי' שיט שאם זה דבר מועט - מותר, ואם הרבה - לכתחילה אסור משום מוליד.

102. מסתימת הלשון משמע שמירי בצלי

אבל יש אומרים שאין בישול אחר אפיה וצליה, ומתירין ליתן דבר אפוי או צלוי אפילו צונן אפילו בתוך כלי ראשון¹⁰³.

ונהגו ליזהר לכתחילה כסברא הראשונה, שלא ליתן פת אפילו בכלי שני כל זמן שהיד סולדת בו. אבל בדיעבד - יש להתיר אפילו בכלי ראשון כסברא האחרונה¹⁰⁴.

אפיה וצליה אחר בישול

נא. ולפי סברא הראשונה שיש בישול אחר אפיה וצליה - יש גם כן אפיה וצליה אחר בישול, דהיינו שכל דבר המבושל - אסור ליתנו בלא רוטב סמוך לאש¹⁰⁵ במקום שיכול להתחמם שם עד שתהא היד סולדת בו¹⁰⁶.

אפיה וצליה אחר אפיה וצליה

נב. אבל לדברי הכל, אין אפיה וצליה אחר אפיה וצליה, ודבר האפוי או צלוי - מותר ליתנו סמוך לאש¹⁰⁷.

אלא שצריך ליזהר שלא להחם בשר או עופות צלויים, אם יתחמם המוהל הנמחה מהם עד שהיד סולדת בו¹⁰⁸.

המבשל בשבת

נג. המבשל בשבת במזיד - אסור לו לעולם ליהנות מאותה מלאכה, משום קנס¹⁰⁹. וגם הקדרה שבישל בה אסורה לו לעולם, מפני שהיא בלועה מדבר

103. משמע אפילו אם הוא על האש.

104. שוע"ר סי"ב. מהלשון "ונהגו ליזהר לכתחילה כו", משמע שהעיקר להלכה שאין בישול אחר אפיה וצליה.

105. דהיינו כנגד אש או מדורה גלויה (כמובא בשוע"ר סכ"ד), אבל מותר ליתן דבר יבש מבושל לתוך קדרה ולהניחה על גבי מיחם או על גבי קדרה שעל גבי כירה, כדלעיל סעיף מו.

106. שוע"ר סי"ג. וע"פ מה שנפסק לעיל ס"נ שרק לכתחילה נהגו להזהר כסברא הראשונה אבל בדיעבד מותר, הרי שגם כאן

בדיעבד מותר.

107. שוע"ר סי"ג. שם סכ"ד. אבל אסור ליתנו על האש ממש או אפילו בסמוך לה ממש, אלא צריך להרחיק קצת כדי שלא יבוא לחתות בגחלים (שוע"ר שם), וכיום שמכסים האש בטס - מותר להשים על הטס אפילו כנגד האש ממש.

108. סידור רבינו הלכתא רבתא לשבתא.

109. ואפילו המבשל פירות הראויים לאכלם חיים - אסורים, מפני שעשה בהם איסור של תורה (שוע"ר סי" תה ס"ט. וראה בדי השלחן סי' קכד סק"ה).

האסור לו¹¹⁰.

אבל לאחרים - מותר אף התבשיל¹¹¹ במוצאי שבת מיד, ואין צריכים להמתין בכדי שיעשו¹¹² אף אם בישל בשבילם¹¹³.

נד. ואם היה שוגג, כגון: השוכח שהוא שבת או שהיא מלאכה או שמטעה על פי הוראת חכם - מותר גם לו לערב מיד, ואין צריך להמתין בכדי שיעשו.

ובו ביום - אסור גם לאחרים, שכיון שעשה איסור של תורה החמירו לקנום בו ביום כמו במזיד, גזרה שמא יבשל במזיד ויאמר שוגג הייתי¹¹⁴.

נה. אם חל יום טוב במוצאי שבת - אסור עד מוצאי יום טוב, מפני שאין שבת מכינה ליום טוב. ויש אומרים שאין הכנה שייד בזה¹¹⁵. ויש לחוש לסברא הראשונה¹¹⁶.

נו. אם בישל במזיד ונתערב התבשיל במוצאי שבת בתבשילין אחרים - בטל ברוב¹¹⁷.

אבל אם נתערב בשבת - נאסר לו התערובת הזה לעולם¹¹⁸.

110. שוע"ר ס"א.

111. כיון שאין זו הכנה גמורה, שהרי בישל ליום השבת ולא ליו"ט, ורק חכמים קנסו שלא לאכלו בשבת - ראה עד"ז שוע"ר סי' תק"א סי"ח בסופו ובקו"א שם בסופו. סי' תקי"ג ס"ט.

112. שוע"ר ס"ג.

113. ואינו נקרא דבר שיש לו מתירין, דהיינו מה שלאחרים מותר גם בלי ביטול ברוב - כיון שבשביל מי שנאסר היינו למבשל אינו דבר שיש לו מתירין (שוע"ר ס"ד).

114. שוע"ר שם. כיון שחל עליו שם דבר שיש לו מתירין לגבי אחרים - חל עליו שם דבר שיש לו מתירין גם לגבי המבשל (שם).

110. ולא מועיל לה הגעלה, כיון שהמדובר בקדרה של חרס, אבל קדרה של מתכת מותרת ע"י הגעלה, ופשוט.

111. וכל שכן הקדרה.

112. ראה הטעם בשוע"ר ס"א.

113. שוע"ר ס"א. אבל ראה שוע"ר סי' תקג קו"א סק"ב שהביא את דעת המג"א (בסי' שיח סק"ב) "דמי שנתבשל בשבילו אין דינו כאחרים אלא כלו בעצמו". וצ"ע אם חזר בו רבנו בהל' יו"ט מדבריו בהל' שבת, או שהביא זאת רק כסניף לאיסור בדין המבשל ביו"ט בהערמה, וכמו שמסיים שם בקו"א "ובפרט במערים שסבור לעשות בהיתר דלא שייך לומר אין אדם חוטא ולא לו, כמ"ש המג"א בסי' שיח סק"ב".

נז. המבשל בשביל חולה שיש בו סכנה - אסור בשבת לבריא או לחולה שאין בו סכנה, גזרה שמא ירבה במלאכתו בשבילו¹¹⁹.

במוצאי שבת משום בישולי נכרים (שוע"ר שם).

119. שוע"ר ס"ה. אבל למוצאי שבת מותר לאכול מיד (משמעות שוע"ר שם). ואם בישל או אפה ע"י גוי - אסור לבריא אף